

COMUNICĂRI ÎN PLEN**CZU : 37.03****IMPACTUL EDUCAȚIEI ECONOMICE ASUPRA CORECTĂRII
COMPORTAMENTELOR ECONOMICE NEGATIVE ÎN FAMILIE**

*LORA CIOBANU, doctor, conferențiar universitar
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*

Summary: In the present article highlights the results of a sociological survey conducted on a sample of 205 families with reference to preparing parents for making economic education in the family.

It highlights several forms of collaboration to school with the family that contribute to positive economic behavior: parent meetings, lectures for parents, individual and group counseling for parents, family visits.

Nivelul de viață al membrilor societății noastre este determinat global de dezvoltarea economică a țării, iar în mod particular depinde de maturitatea morală a fiecăruia, care la etapa contemporană solicită insistent să fie însoțită de un grad acceptabil de cultură economică, fapt care ar permite fiecărui individ să-și materializeze cunoștințele, atitudinile și competențele economice la locul de muncă și în gospodăria casnică.

Or, astăzi au intervenit schimbări esențiale în lista orientărilor vitale ale multor oameni. Pentru documentare am inițiat un sondaj sociologic, care demonstrează că a descrescut sfera valorilor sociale și, din contra, s-a mărit ponderea valorilor individuale la 78% respondenți. Această deplasare a valorilor dinspre social spre individual, în viziunea noastră, nu poate fi apreciată unilateral, ea solicită o tratare specială. În acest proces latura pozitivă o formează conștientizarea libertății, independenței, manifestarea tendințelor de a se sprijini pe forțele proprii, dorința de a se realiza ca personalitate.

Concomitent, nu pot fi ignorate și unele **comportamente economice negative**: la 64% respondenți așa valori ca: a fi de folos oamenilor, a căuta sensul vieții într-o activitate de muncă, a păstra bunurile sociale și individuale, a duce lucrul început la bun sfârșit, a conduce judicios gospodăria casnică lipsesc cu desăvârșire.

Cheltuielile neplanificate ale mijloacelor bănești, lipsa analizei și evidenței, necorespunderea trebuințelor cu posibilitățile financiare ale familiei, creează, deficit de buget, neajunsuri, împrumuturi.

Datele sondajului sociologic ne-au permis să evidențiem atitudinea indiferentă față de economisirea pâinii la 43% respondenți, deși ea (pâinea) a devenit foarte scumpă; 41% respondenți aruncă lucruri încă bune, dar altele în schimb nu-și pot procura. Lipsa reparațiilor profilactice ale locuințelor, vestimentației grăbesc uzarea lor (am depistat-o la 52% respondenți). Pentru 73% a devenit o tradiție organizarea petrecerilor luxoase și ale altor mese de sărbătoare făcute în baza împrumuturilor. Nu a devenit o necesitate economia energiei electrice, a celei termice pentru 67% familii, cu toate că pentru acestea se achită taxe mari.

Rezultate similare le găsim și în cercetările pe aceeași tematică realizate de N.L.Beleaeva [5] și S.G. Iusupova [11].

Considerăm că una din *cauze* ar fi pregătirea insuficientă sau nepregătirea părinților pentru efectuarea educației economice în familie.

Pentru a fundamenta științific cauza enunțată, sondajul sociologic a fost completat și cu alte instrumente de evaluare (observarea, probe de constatare) care s-au aplicat pe un eșantion de 205 familii (100 familii din grupa experimentală și 105 familii din grupa de control). Rezultatele obținute vorbesc elocvent despre un nivel inacceptabil de pregătire a părinților în problema vizată (tocmai 56% familii din lotul experimental și 58% familii din lotul de control s-au plasat la nivelul inferior).

Rezultatele nesatisfăcătoare obținute au stat la baza formulării problemei de cercetare: *Care ar fi modalitățile optime de pregătire a părinților pentru efectuarea educației economice în familie generatoare de comportamente economice pozitive?*

Pornind de la rezultatele obținute (pe de o parte), și de la sugestiile teoretice și experiențiale (pe de altă parte) am valorificat un program formativ orientat spre formarea comportamentelor economice pozitive în familie.

Mai mulți cercetători subliniază că comportamentul economic pozitiv (rezultat al educației economice) presupune organizarea rațională a gospodăriei casnice [S. Balli, D.Demo, J.Wedman, 2; L. Ciobanu, 3; S.L. Cerner, 12]. În gospodăria casnică, ca și în sfera producției sociale, este necesară planificarea, evidența, regimul de economie, evaluarea. Bunăstarea familiei depinde de capacitatea de a planifica bugetul familiei, a distribui corect banii pentru procurarea articolelor vestimentare, a produselor alimentare, mobilierului, aparatelor tehnice, reparația locuinței etc.

Programul formativ a validat mai multe forme de colaborare a școlii cu familia care contribuie la formarea comportamentului economic pozitiv:

1. Adunările de părinți, care s-au organizat trimestrial, în incinta școlii. Ele au oferit un bun prilej pentru informări și referate pe teme de orientare în problemă. S-aut analizat, de

asemenea, anumite cazuri tipice (dileme ale elevilor, opțiuni greșite, dezacorduri dintre copii și părinți), din care au tras concluzii părinții;

2. În cadrul **lectoratelor pentru părinți** li s-au indicat părinților cărți cu tematică interesată;
3. **Consultațiile date părinților** cu ocazia vizitelor în familie – au avut drept obiectiv să explice, mai ales, comportamentele economice negative concrete pe care le pun în discuție părinții;
4. **Vizitele în familie** (făcute de învățători) au fost necesare nu numai pentru a iniția discuții cu părinții, ci pentru a cunoaște condițiile de viață ale copiilor în familie, care explică de multe ori comportamentele economice vizate.

Experiența unor școli pilot din Republica Moldova demonstrează că în școală sînt efective următoarele forme de antrenare a elevilor în activitatea economică: “Trăiește, carte!”, “Furnicarul”, “Un milion pentru Patrie”, “Înverzirea plaiului”, “Cît costă o minută” etc. Chiar dacă rezultatul n-ar aduce un mare profit material, în raport cu străduința și timpul investit, câștigul educativ nu poate fi contestat cînd activitatea economică desfășurată de elevi este concepută și îndrumată corect. Or, pe parcursul realizării acestor activități, elevii manifestă inițiativă, curaj, insistență – calități ce nu găsesc totdeauna în viața de zi cu zi susținere din partea părinților și profesorilor – și această influență inversă, fără îndoială, se extinde în viitor asupra calității muncii și asupra căutărilor copiilor.

În susținerea celor enunțate mai sus vine și S.L. Cerner [12] care afirmă că la etapa contemporană este important să formăm la copii o sumă de reprezentări și abilități economice, să le educăm simțul de stăpîn înzestrat cu calități gospodărești: inițiativă, atitudine grijulie, conștientizarea importanței procesului de muncă, spirit întreprinzător.

În opinia L. Ciobanu [3], finalitățile educației economice cuprind următoarele aspecte: priceperea de a cheltui banii de buzunar; de a se orienta corect în informația prezentată în reclamă; compararea necesităților cu posibilitățile financiare proprii.

Prin urmare, necesitățile rezonabile conștiente se formează deja în copilărie. În această ordine de idei autoarea consideră că atitudinea corectă față de bani se educă din cea mai fragedă vîrstă. Ea propune părinților șase reguli în educația economică a copiilor:

- dați copiilor bani de buzunar;
- nu faceți taină din bugetul familiei;
- nu folosiți banii în calitate de stimulare sau pedeapsă;
- informați-i despre serviciul Dvs.;
- formați-le atitudinea grijulie față de tot ce-i înconjoară;
- antrenați-i în gospodăria casei.

N.L. Beleaeva [5] accentuează, că educația economică presupune rezultate pozitive, dacă ea este orientată spre conștientizarea comportării copiilor, dacă este indisolubil influențată social și de muncă, dacă se ține cont de necesitățile și interesele sociale ale lor.

Un interes vădit au prezentat lucrările în care autorii cercetează aspectul aplicativ al problemei în general, și acțiunile de formare a culturii economice a elevilor în particular [M.B. Volodina, 6; A.G. Korșun, 7; I.B. Perikova, 8; V. Popov, 10; S.G. Iusupova, 11]. Din ideile excerptate din cercetări am evidențiat următoarele *acțiuni tehnologice*:

- convingerea prin exemple pozitive și cuvinte;
- activitatea social-utilă colectivă;
- însărcinarea,
- jocul,
- întrecerea;
- stimularea și pedeapsa.

Utilizarea în complex a acestor acțiuni tehnologice presupun, în opinia noastră, influențarea pozitivă a conștiinței, sentimentelor, comportamentului social, un volum de cunoștințe economice, formarea opiniei publice, încadrarea în procesul de muncă și în alte forme de activitate menite să păstreze și să prospere bunurile sociale și personale.

Folosirea unor metode am considerat-o posibilă și în practica de **corectare a unor comportamente economice negative la elevii claselor primare**.

În contextul vizat menționăm lucrările savanților A.G. Korșun [7] și E.V. Panfilova [9] în care se profilează ideea că este foarte important ca demonstrarea exemplilor pozitive și cuvântului necesar să se folosească împreună cu alte forme de educație economică și, în special, cu activitatea colectivă social-utilă. Doar în asemenea cazuri se manifestă activismul social, se formează condiții prielnice pentru formarea calităților individuale ale fiecărui copil, se formează atitudinea grijulie, inițiativa, disciplina.

Printre diversele feluri de activitate socială cercetătorii evidențiază, ca cele mai importante, însărcinările care solicită de la copii manifestarea inițiativei în organizarea muncii sau în procesul de efectuare a ei. Această constatare are un rol principal pentru respectarea atitudinii individuale față de copii, pentru evidențierea gradului de inițiativă și comunicativitate.

Una dintre cele mai dificile probleme ale educației economice, în opinia L. Ciobanu [3] o constituie **modificarea atitudinii negative/neglijente** deja formate la copii și părinți față de noul mod de gospodărire în ansamblu (cu toate componentele lui).

Atitudinea, fiind o categorie psihologică care reprezintă o structură motivațională complicată, cu rol strategic în raport cu orientarea comportamentului, formată sub incidența

condițiilor de viață, a culturii și educației, se modifică și se schimbă foarte anevoios, fiind barometrul sufletului omenesc.

Deci, în cazul în care educația economică ca proces organizat evită vârsta optimă în formarea atitudinilor corecte și pornește de la corectarea atitudinilor negative inerte, ce s-au format în cadrul unor situații de instruire empirică cu elemente economice din sfera diverselor practici de viață, așteptările vor fi de durată.

Cercetătorul A.G. Korșun [7] prezintă date experimentale, conform cărora ne demonstrează că la elevii claselor a IV-X nu este formată atitudinea grijulie față de timp. În procesul muncii special organizate (excursii, convorbiri, lecții, adunări de clasă) pe parcursul unui an de zile, 90% din elevi și-au format atitudinea respectivă.

Preocupările prioritare în studiile la temă ne-au determinat să concluzionăm că în teoria și practica de învățământ se acordă o atenție majoră problemelor de educație economică a copiilor ca cale eficientă de formare a comportamentelor economice pozitive.

Privită ca parte componentă a procesului general de educație, educația economică în familie se supune legităților generale ale educației, de aceea presupunem că eficiența procesului de educație economică va fi determinată de următoarele aspecte:

- cât de rațional reușim să formăm relațiile economice în domeniul activităților concrete;
- cu cât se completează și se restructurează sfera necesităților motivate ale personalității;
- în ce mod se dezvoltă activitatea de muncă și emoțional-volitivă;
- dacă se asigură unitatea comportamentului și activității.

În calitate de parte componentă a procesului general de educație, considerăm principal ca educația economică în familie să se bazeze pe următoarele principii generale de educație:

- principiul umanizării și democratizării;
- principiul respectării particularităților individuale și de vârstă;
- principiul etno-cultural;
- principiul continuității;
- principiul accesibilității;
- principiul integrității;
- principiul unității;
- principiul variabilității.

Trebuie să precizăm că educației economice îi sînt caracteristice și o serie de principii specifice: economia resurselor naturale, economia timpului, economia produsului finit al muncii.

În concluzie, putem afirma că educația economică are impact pozitiv asupra corectării comportamentelor economice negative în familie dacă are la bază următoarele *condiții pedagogice*:

- Evidențierea experienței pozitive a familiilor în domeniu cu scopul de a fi preluată de alte familii;
- Evidențierea greșelilor tipice pe care le fac părinții în educație economică a copiilor pentru a fi ulterior anihilate;
- Instruirea diferențiată a familiilor centrată pe metode inter-active specifice.

Referințe bibliografice:

1. ALBU, E. *Manifestări tipice ale devierilor de comportament la elevii preadolescenți*. București: Ed. Aramis Print S.R.L., 2002. 128 p. ISBN: 973-85940-4-9.
2. BALLI S., DEMO, D., WEDMAN, J. Family involvement with children's homework: An intervention in the middle grades // *Family Relations*, 1998. nr. 47, p. 149-157.
3. CIOBANU, L. Pedagogizarea părinților copiilor care opun rezistență la satisfacerea judicioasă a necesităților materiale. În: *Materialele Conferinței științifico-practice din 01 noiembrie 2012 „Rezistența educației: delimitări conceptuale și sugestii practice”*. Bălți: Presa Bălțeană, 2012. p. 39-45, ISBN 978-9975-50-093-7.
4. HUDIȚEAN, A. *Devianța comportamentală la elevi*. Sibiu: Ed. Psihimedia, 2001. 156 p. ISBN 973-85158-2-3.
5. БЕЛЯЕВА, Н.Л. *Экономическое воспитание детей старшего дошкольного возраста*//диссертация на соискание степени кандидата педагогических наук, Елабуг, 2008. 236с.
6. ВОЛОДИНА, М. Б. Формирование экономических представлений у младших школьников// *Молодой ученый*, 2014. №6, с. 684-685.
7. КОРШУН, А. Г. *Актуальность экономического воспитания подростков в условиях современной системы образования*. 2013. ББК: Ч420.05; УДК: 37.035.3.
8. ПЕТРИКОВА, И. В. *Экономическое воспитание учащихся основной школы на уроках технологии*// диссертация на соискание степени кандидата педагогических наук, 2002. 193с.
9. ПАНФИЛОВА, Е. В. «Трудные» дети в школьной среде: или почему они такими становятся // *Молодой ученый*. 2012. №7, с.303-306.
10. ПОПОВ, В. Экономическое воспитание школьников. // *Образование*. 2008. №1, с.84-89.

11. ЮСУПОВА, С. Г. Теоретические основы экономического воспитания младших школьников во внеурочной деятельности // *Фундаментальные исследования*. 2014. № 1, с. 143-146.
12. [ЧЕРНЕР, С. Л.](#) *Социально-экономическая подготовка как объект внутришкольного управления*. М.: ИОСО РАО, 1999. с. 280-284, ISBN 5-7552-0105-6.